

մեմատ, անտարակոյս առաջնութիւնը պիտի ստանային: Վարժարանիս վարչութիւնը, ուղիղ զգացումէ մ'առաջնորդուած, այսպիսի բացառիկ մրցմանց մասնակցութիւններ այնչափ միայն կը թողատրէ աշակերտաց, որչափ հարկաւոր է անոնց բարոյականը միշտ բարձր բռնելու և մերթ անոնց յառաջադիմութիւնը չափելու համար օտարներու հետ: Սակայն ներուի մեզի յիշել հոս՝ աշակերտաց վերջին մասնակցութիւնը « Խտալական դաշնակցութեան եօթներորդ մարմնամարզային մրցման », որ տեղի ունեցաւ երկու տարի առաջ մայիս 8—12ին՝ քաղաքիս Ս. Հեղինէ ընդարձակ մարզարանին մէջ, նախագահութեամբ Վիդգորիոյ Լիմանուէլէ Գ. Թագաւորին: Սոյն մրցման կը մասնակցէին 4500 Խտալացի և սակաւաթիւ օտարազգի երիտասարդներ: Մեր վարժարանէն ևս 20 աշակերտ, հայ ոյժի և նրբութեան ընտիր տիպարներ, միայն երկամսեայ մասնաւոր մարզանքէ մը վերջ, առաջնորդութեամբ Կալլոյի և իր Մարիոյ որդւոյն, կը նետուին ասպարէզ, և առանց մեծ ճիգերու, առանց շքեղ և հրապուրիչ ցոյցերու, յաջող կը հանդիսանան՝ ստանալով միջին թիւ 125^{1/2} առ 126, արժաթեայ կադնետեր և պսակ և մետալիոն:

Երկու տարի առաջ, Կալլոյ պաշտօնապէս աւարտեց իր մարմնամարզի տնօրէնութեան ծառայէն՝ վենետիկի վիճակին տարրական դպրոցներուն մէջ. իսկ այս տարի աւարտեց նոյնը՝ նաև քաղաքիս թագ. Մարքոյ-Ֆիօսքարինի և մեր Սուրատ-Ռափայէլեան վարժարաններուն մէջ, Կալլոյ, ներկայապէս վաթսուներեօթնամեայ, բնաւ չիցուցներ իր վրայ ծերութեան ո՛ր և է հետք, ի բաց առեալ իր

1. Սոյն հանդիսի ժամանակ, Թագաւոր փառքեցաւ տնտեսու « Ազգային մարմնամարզական դաշնակցութեան » ղեկաւոր Հիմնադիր, Կալլոյ, ու երբ զարմանքով ըսաւ թէ կը յիշէր զինք տեսած ըլլալ տեղ մը, Կալլոյ իսկայն յարեց. « Այո՛, վեհափառ Տէր, հո՛ս իսկ տեսած էջ զիս, և հո՛ս իսկ պատիւն ունեցեր եմ, մինչ ձեր Վեհափառութիւնը տակաւին Նափութի իշխան էր, ձեր արքայական Բարձրութեան աւանդելու քանի մը հրահանգներ »:

նետարեան ալիզարդ գեղեցիկ գլուխը. ժպիտը զուարթ՝ պատրաստ է միշտ իր աչքերուն մէջ. երգը՝ անփոյթ ու անխռով՝ կը թրթռայ միշտ իր շրթանց վրայ. իր ձայնը կը հնչէ մաքուր՝ պղնձի նման, և իր շարժումներուն մէջ չերևնար բնաւ ո՛ր և է յոգնութիւն ապրուած եռանդնալի կեանքի մը. մշտանորոգ երիտասարդ մ'է ան: Ահա թէ ի՞նչ բարերար արդիւնքներ կու տան Ֆիզիքական մարզանքները՝ երբ կ'ազդեն անոնք անհնգ ուղղամիտ նկարագրի մը վրայ:

Վարժարանս, զոր Կալլոյ այնքան սիրեց, իր երախտագիտութեան վերջին յարգանքը կը նուիրէ այսօր անոր որ քառասունուերկու տարի, զանազան առիթներով, Խտալոյ մէջ հռչակեց հայութեան մտային, բարոյական ու Ֆիզիքական ճիւղերը: Կը մաղթէ իրեն որ այսուհետև անգորրաւէտ վայելէ այն մեծարանքը և հանգիստը որուն արժանացաւ իր ուղղամիտ բարքերով և անխոնջ գործունէութեամբ:

Հ. Փ. Ե.

Գ Ր Ա Գ Ի Տ Ա Ց

Հ Ա Ր Ս Տ Ո Ի Թ Ի Ի Ք Ն Ո Ի Պ Ա Ր Տ Ք Ե Ր Ը

Աշուղներ և Կալաւտականներ

Մատենագրութիւնը երգերով ու աշուղներով սկսած են. ուրեմն այս անգամ ալ առաջնութիւնը նորէն իրենցն է:

Վալանտիէնի մէջ, աշուղ մը որ ջութակ զարնելով կ'երգէր փոխարէն 15 ֆր. կ'առնէր. ուրիշ մը ի Գոնֆլան, 20. իսկ երրորդ մը Բարիզու մէջ՝ 100. սակայն այս ամենն աւելի Բրովանսի կոմսինը 1000 կ'առնէր. կտր թիւ մը: Բայց ասոնցմէ ամենն աղէկ բանաստեղծը ո՛րն էր, ո՛վ գիտէ: Տարօրինակ թող չերևնայ, բայց 1234ին Ս. Լուդովիկոսի թագադրութեան տարին եղան որ 11,000 առին. ժամանակ ալ եղաւ որ աշուղները հաստատուն թոշակ մ'ունէին. այսպէս Ռուսիոյն կոմսի ապարանքը եղողը 37 հազար կ'ընդունէին տարուէ տարի. քսա-

ներորդ դարու բրոֆէսորներէն ալ աւելի:

Ասկէ չորս դար առաջ եղած հաշուէ մը բոլորովին տարբեր հաշիւ պէտք է ըսել հիմայ, զանազան տեսակ նիւթերով գրքերու վաճառման մասին: Տոմար մը չորրորդ մասին չափ հազիւ կը շահեցնէ վիպասանութիւն մը, ասոր ալ երրորդին չափ՝ պատմութեան հատոր մը, բանաստեղծութիւններու գրքոյկ մը՝ պատմութեան կէսին չափ. — միայն պայմանաւ որ յաջողած ըլլայ. — և իմաստասիրական բանաստեղծութիւն մը, ափ մը նարդիոն կրնայ վաստկեցնել եթէ իմաստասէրին բուռը պղծտիկ ըլլայ: Ընդհակառակն ժիւ և ժիւ դարերու իմաստասէրը, բարոյախօսը, պատմաբանը ալ՝ աղէկ ստակ կը կտրէին. բանաստեղծներն ալ կրնային յուսալ թոշակի մը և... մտածեցէր որ Ռոնսար ամասակաւնէն զատ արբայարաններ ունէր ձեռքին տակ, հանդերձ յարակից կալուածներով. Եղիսաբեթ Անգղիոյ թագուհին իրեն ազամանդներ կը դրկէր, Մարիամ Աթուարթ ալ 45,000նոց արծաթէ պիսֆէ մը:

Տեսակ մը անիրաւութիւն չէ, որ, օրինակի համար Տէրոր 50,000 ֆր.ի միայն շահ պիտի ունենար. մինչդեռ անդին Ռապրէ եղածը չեղածը վրայէ վրայ դնելով հազիւ երեք հազար մը պիտի ճարէր, որ գրքերուն ծախքը չէր գոցեր: Մարոյ աղքատ մեռաւ. վալուա Մարգարիտայի քարտուղարն, թագաւորին 28 արբանեակնէն էն մին էր, Ֆրանսուա Ա.է տուն մը նուէր ընդունած էր և կարողուս Ե.էն ալ 13,400. իրաւ որ Մարոն քիչ մը անձարակ է եղեր:

Թոշակը եւ Բարերարութիւնը

Տոք և տացի. Թոշակ մը փոխանակ ընծայականի: Աէկիէ դիւանադպիրը Մէզէրէ պատմաբանին 13,000 կուտար, տաբեկան, վախէն որ չըլլայ թէ պատմութեանը մէջ վրան գէշ խօսի. զարմանալի չէ քանի որ այսօրուան օրս Հասարակապետութեան նախագահ մը կամ ատենօք՝ անկեալ սուլթանը, նոյն բանը կ'ընէր ազդեցիկ լրագրի մը: Լուդովիկոս Ժ.ի.ի ատեն

250,000 էն 375,000 կը ծախսուէր տպագրութեան, արդի բառով: Որ և իցէ անուամբ ճոխ և առատ էին այսպիսի սիրայօժար պարզները: Սոմէզ կ'առնէր 30,000 ֆր., Տիփի 31,000, Ֆոլմայի 15,600, Կոմպոլ 12,000, Կոտոյ 10,000 և դեռ շատեր: Շաբլլէն մեռած ատենը 1,400,000 թողուց, անշուշտ ճակտին քրտինքով վաստկած չէր: Մինչդեռ բանաստեղծները իրենց ոտանաւորներով հարուստներուն զրպաններէն դրամ շորթելու հետ էին, անդին վիպագիրը և բարոյախօսը գիրք գրել վրայ պէտք էին գրել քանի մը դրամ ճարելու համար:

Քրոնէյլ

Հեղինակ ըլլալու համար արժանիքի պէտք չկար. Պէնսէրատ 10,400 կը շահէտ. անդին Քրոնէյլ 7000ը չկրցաւ անցնիլ. մանաւանդ որ վեց տղայ ունէր ու միտքն ալ դրեր էր որ ճակտին քրտինքով պիտի ապրէր: Մեռած ատենն ալ ունեցածը չունեցածը տղայոցը կըթուէին ծախսած էր. իսկ տուններէն ալ մէկը ծախէր էր, ապրուստ հայթայթելու զստերացը մէկուն՝ որ վանք պիտի մտնէր:

Այս ատենները դերասանները մէկ գիշերուան մէջ զրուած խաղ մը Ա. ֆր.ի կը գնէին: Քրոնէյլ քիչ մը աւելի կ'աշխատէր՝ որով հազար մ'ալ աւելի կ'ուզէր, անոր համար անունը վաճառական բանաստեղծ դրած էին:

Խելքը միտքը ստակ վաստկել էր. ուստի երբ Սիննայի և Պոմպէտի ներկայացումը Մարէի թատերախումբը իրեն կ'ուզէր վերապահել «բաւական է որ ստակ մտնայ զրպան» պատասխանեց: Մոլիէր միայն վեհանձն զանուած է 6500 վճարելով Ատոկոսի, նոյնչափ մ'ալ Տիստու և Բերթիկէի համար:

Քրոնէյլ շատ ջանաց գրքերն մեծամեծաց ընծայելով բան մը փրցնել, բայց դժուար եղաւ. Հազիւ 9000 Սիննային համար առաւ Մոնդորոնէն, որ անոր ճոխ գովեստներուն վրայ տունը տուաւ: Լուդովիկոս Ժ.ի. մերժեց Պոպիկոսի ընծա,

յականը, փոռ բաներու դրամ չծախսելէն զգուշանալու համար: Ընդհակառակն ֆոնտէ աւելի վեհանձն գտնուեցաւ Ռոտովիւնը ընդունելով, բայց և աւելի վատ դրամ մ'ալ չտալով: Այսու հանդերձ այս մեծ ողբերգակը հայ գրագէտներուն պէս չեղաւ որ օրերը անօթի քնանալով կը վերջացնեն, և կ'արթննան տեղէ մը փոխ առնելին մտածելով: Քոռնէյլ Ռիշըրիօյէն 6900 ֆր. սկսաւ առնել, Մագարէնէն նախ 4500, ապա 6500. բայց տարիները 12ի տեղ տասներեք կամ տասներկեց ամիսի փոխուեցան Լուդովիկոս Ժ'ի առնել, և խեղճ եթէ ոչ թշուառ բայց անկէ շատ բարձր վիճակի մը մէջ չէր մեռած ատեն, թողնելով հատորներ՝ որոնցմով այսօր ամեն տպագրող կրնայ ապրիլ ու ապրեցնել...:

Ռասլին

Քոռնէյլի պէս՝ Ռասլինի ալ ընչաքաղց ըսին, այնու հանդերձ որ սա աւելի բաղաւոր էր, որովհետեւ Անտրուարէն վերջ թողալը 2000էն 2600ի բարձրացաւ և 4000ի Բիսկոթէն վերջ: 1677ին՝ կին առած ատեն 7000 կառնէր, որ կնոջը օժիտին հետ միացնելով՝ եօթը տղայ ունեցած ատենն ալ փառաւորապէս կ'ապրէր. իսկ Գաղղիոյ պատմագիրն ըլլալէն վերջ 14,000 կ'առնէր. այնպէս որ վեց տարուան մէջ 145,000 ձեացուց և մեռած ատենը ընտանիքը կարօտ չէր:

Վլովէր

Ինչպէս գիտութեան՝ ստակի խաղերուն մէջ ալ հանճար մ'էր: Գաղղիացի մատենագիրներուն մէջ ստակ վաստակել ինչպէս կ'ըլլայ գիտող առաջին մատենագիրը կրնայ համարուիլ Վլովէր: Գրեցերովը բնաւ ստակ չահած չէ, մանաւանդ որ շատ անգամ զոռոնք տպագրողին նուէր կը թողուր. բայց վաճառակամական միջոց չէ թողուցած որ ձեռք զգարնէ: Իր դրամագլուխը միշտ շարժման մէջ էր, և տարին 100,000 էն աւելի չծախսելուն երկար ձեռութեանը ատեն ամենևին կարօտ չը-

մնաց. որովհետեւ այս ինչ կամ այն ինչ գրավաճառին հետ քանի մը գրքի խնդիր չէր հաներ, թողուցած՝ անդին հազարներ շահելու ուրիշ միջոցներ:

Ռուսոյ

Ընդհակառակն Ռուսոյ, կը ջանար միմիայն գրեցերով շահիլ և անոր համար ձեռքէն եկածը կ'ընէր: Իրեն շահեցնող ամենէն աւելի եղած է Տրվեն տիւ վիյած 11,925 ֆր. որուն վրան աշխատած է քանի մը շաբաթ միայն: Նոյնչափ մ'ալ էմիլէն, որուն վրայ քսան տարի մտածեր է և 3 տարուան մէջ գրեր է 5,400 Երոժտակոն քառարանէն, 4,860 Նոյվէլ Էրյիզէն, 2200 Գոնդրա Սոսիայէն ևն. ևն. Ռուսոյ ծրարի մը ճամբու ծախքին վրայ ալ կը վիճէր: Իր գործոց կրկին տպագրութեան համար Բարիզ 2700 տուին Ամսդերտամ 2970. ուստի կը գրէր. «Իմը իրաւունք ունիք նոյն գործը երկու անգամ չուգել վճարելուդ, ես ալ պահանջելու իրաւունք չունիմ չէ... քանի որ վերստին սրբագրած և յաւելուած ըրած եմ. թողունք որ պիտի ապրիմ»:

Ասոնք ստակ վաստակողներն են. քանի մը հատ ալ պարտքով ապրողներն:

Շաղուպրիանի պարտքերը

Շաղուպրիանի որ Լոնտրայի մէջ անօթութենէ մեռնելու վտանգին մէջ ալ ինչ կաւ, Գաղղիա դառնալէն վերջ շնորհիւ Ժենի տիւ Քրիստիանիզմին իր գործը քիչ մը կարգի դրաւ և իր Ֆրանկոն բարեկամէն կրցաւ 20,000ի գնել Մէրքիս տը Պրանսը՝ որ դադրեցաւ Նարուէնի դէմ նախատական յօդուածով մը: Մէրքիսը Շաղուպրիանի օրական հացն էր. դադրելուն պէս սկսաւ իր անվերջանալի պարտքերուն շրջանը, և բարեկամներուն բոլոր ջանքերը անօգուտ եղան. մանաւանդ Տիւրա դըքուրուէյը, որ իր բարեկամներէն մասնաւոր ստակ հաւաքեց, բայց Շաղուպրիանի միշտ բացն էր: 1817ին նա ծախեց Վալլէ-օ-Լու իր ունեցած ստացուածքը և

գրատունը: Յուլիսի Միապետութեան բու-
լոր տնտեսներն ու պաշտօնները թողուց-
սակայն ի Հոռովմ դեպքանութեանն ատեն
60,000 պարտք ունէր և 1830ին դեռ
30,000 վճարելիք: Գաղղիոյ ատենակա-
լաց օժանդակութիւնն ալ ուզեց մերժել,
այնու հանդերձ որ Կարոլոս Ժ. ալ կը
ստիպէր. և ընդունեցաւ 20,000 ֆր. այն
ատեն միայն՝ երբ թագաւորը զայն գահու
պարտք հրատարակեց: «Կ'ընդունիմ, ը-
սաւ, բայց պիտի հատուցանեմ, Տէր Աւ-
քայ, թէ և ոչ հիմայ. որովհետև ստակ
մ'ալ չունիմ գրպանս...» — «Հոռովմ շատ
ճոխութեամբ ապրեր էք» պատասխանեց
— «Խղճով գործածեր եմ ինչ որ թագա-
ւորը տուած է ինծի, բայց բան չմնաց
ըսիս» — «Քեզի որչափ պէտք է հա-
րուստ ըլլալու համար, Շաղապրիան» —
Ժամանակ չկորսնցնենք, Տէր Աւքայ, ե-
թէ չորս միլիոն ալ տաք հիմայ, երեկոյ
առանց դրամի մը կը մնամ...»:

Ստակը ինչպէս կը հալէր ըսիւ ատի-
կայ ինքն ալ չէր կրնար ըսել:

Պալատի պարտքերը

Մեծաշուք իշխանի մը պարտքերուն կը
նմանէին Շաղապրիանները. ընդհակա-
ռակն Պալատքինը՝ Լամարդինին կը նմա-
նէր, այսինքն հաշիւը չգիտցող վաճառա-
կանի մը:

Պալատքի ծնողքը զինքը գրական առ-
պարէզէն ետ կեցնելու համար տպագրա-
կան պաշտօնի մը մէջ ուզեցին վարժե-
ցնել. հնազանդեցաւ, բայց երկու տարիէն
ձգեց զայն 120,000 պարտքով. և եր-
բեմ երբ խանդը բացուէր «Պիտի ցուց-
նեմ, կ'ըսէր, որ դարուս ամենէն մեծ ե-
լեմտագէտն եմ». հիշտ ստոր համար մին-
չև 1837, 162,000ի բարձրացած էր իր
պարտքը:

Օրին մէկը Պալատք Վերածնունդի կահ
մը գտաւ և 1200 ֆր. ի գնեց, ապա ծա-
նուցուեցաւ որ Հենրիկոս Գի և Մարիամ
Մէտիլիի կը պատկանէր և 60,000 ար-
ժեքուցին. անկէ վերջ հնավաճառութիւն
սկսաւ. հին կահ կարասիք, պղնձեղէնք,

պատկերք զորս Ամսդերտամէն, Հոռովմէն
Մարսէյլէն, Գերմանիայէն կը գնէր ուր
որ գտնէր. գէշ ձեռնարկ չէր բայց պարտ-
քերը չէր կրնար վճարել և շահը վրայէ
վրայ կը դիզուէր: Սակայն և այսպէս
ցոյցը անհրաժեշտ է կ'ըսէր և «Մէլը որ
ինծի պէս կ'աշխատի, անոր ամէն մէկ
ժամը քսան կամ յիսուն ֆրանք կ'արժէ.
լոյսը և տաքը, ամեն հանգստութիւն՝ բա-
նէր են որ զանց չըլլուիր»: Այնպէս ալ
կ'ընէր. ուստի օր մ'ալ եկաւ որ Պալատքի
պարտքերը Բարիզու մէջ առասպել հա-
մարուեցան: Եւ սակայն իրականութիւն
մ'էին, օր օրուան վրայ ալ կը դիզուէին.
հարկ էր հնարք մը գտնել և Պալատք պար-
տական ըլլալէն զատ հնարագէտ ալ էր:
1833ին թուղթ շինելու նոր գիտ մը ը-
րաւ. միլիոններ շահելու միջոց մը! .
1836ին՝ Լուսոի ըսիւ ջրանք մը! . ջրանց-
քը դեռ պիտի բացուէր երբ նա աչքը
Սարտենիոյ դարձուց նոր միջոցներով ար-
ծաթի բովերը բանալու, և այս մտածու-
թեան վրայ էր երբ 12 սանդիմի կաթով
կ'ապրէր թուրինի մէջ և 15 սանդիմիոց
պանդոկ մը կը բնակէր Մարսիլիոյ մէջ:
Այսչափ մտածութեանց մէջ ալ նա իր
հանդարտութիւնը չէր կորսնցնէր, կ'ա-
պրէր « առանց նուաստանալու, առանց
վաշխառուի մը կամ լրագրապետի մը ձեռք
երկնցնելու, առանց պարտատէրի մը կամ
բարեկամի մը աղաչելու... միշտ աշ-
խատանքովս ապրած եմ, զոպանս երկու
սանդիմ ունեցած չեմ որ ճակտիս քրտին-
քով վաստկած չըլլամ... Զրպարտութեանց
և անիրաւութեանց մէջ... անվրդով... շի-
նած եմ գործս»:

Լամարդինի պարտքերը

Պալատքի միակ միսթարութիւնն էր
այս «Լամարդին ինծմէ գէշ վիճակի մէջ
է»: Արեւելք ըրած առաջին ճամբորդու-
թեանը նա երկու միլիոնի պարտք ըրաւ.
նոյնչափ մ'ալ աւելցաւ վերջէն տպած
գրքով: Սակայն Լամարդին ընդարձակ
կալուածոց տէր էր զորս ժառանգած էր
իր ծնողէն. սակայն նա վստահութիւն

ալ ունէր իր տնտեսագիտութեանը վրայ: — Զիրու մասնաւոր սէր մ'ունէր, և եղաւ որ միայն խորհրդու մէջ 18 հատ ունէր: Կը քալէր ծառաներով, աշխատակիցներով, քարտուղարներով ևն. ևն. և հագնելու մէջ մեծ ճոխութիւն ցոյց կուտար: Գեղեցիկ թաւիչ մը տեսնելուն պէս «Ատկէ 12 բաճկոն տուէ՛ք» կ'ըսէր, վասնզի սովորութիւն ունէր ամեն բանէ տասներկու հատ յանձնել, կօշկակարի մը խանութը մտնելուն հաւանածէն 12 հատ կը յանձնէր: Առատածեռութեանը համար աղքատասէր ալ էր. և աղքատը չորս կողմը կ'առնէին և ոսկի մը չառնելուն չէին բաժնուէր: Օր մ'ալ մուրացկան աղքատ կնոջ մը վիճակը ստուգելուն 3000 ֆրանք տուաւ. վիթթոր Մուզէն ալ կըթուփեան նախարար ըլլալուն, ստուգեց որ լամարդին՝ Մասոնի լսարանը տասը աղքատ տղայ պահել կուտար:

Հրատարակութիւններէն ոմանք իրեն ազէկ շահ բերին Ժիրոնտեան Պատմութիւնը և ինչպէս Տոմկատունիքը 250 հազարական ֆրանք շահեցուցին. մինչ բանաստեղծականներէն բան մը չէր շահեր: Պալզաքի պէս ինքն ալ շատ անգամ ստակի համար կը գրէր. այս տարբերութեամբ որ եթէ առաջնոյնները դեռ այսօր ալ ճիշդ և վարվուծ են, վերջնոյնները անտեսուած և մոռցուած են. և եթէ այսօր զանոնք թղթատող մը չկայ, սակայն այն ատեն տասըչորս տարուան մէջ, չորս ու կէս կամ հինգ միլիոն բերած են հեղեանակին:

Այսու հանդերձ ոչ այս գումարը ոչ ուրիշ միջոցներով շահածները, ոչ կէս միլիոն ազգին կողմանէ՝ նուէրը բաւեցին. մեռնելէն վերջ իր պարտքերը գոցելու և դեռ եօթը միլիոն արդէն վճարուած էր: Ուրեմն եթէ լամարդին գիտնար թիչ մը ինքզինքը կառավարել աշխարհիս վրայ երջանիկ ըլլալու բան մը չէր պակսեր իրեն:

Հ. Վ. Խ.

Ի ՄԱՀ

ՊՕՂԱՍԻ ՄԻՍՔՃԵԱՆ

Կէս օր կը հնչէ. — և այն հոյակապ քամբանելան՝ Ս. Մարկոսի զանգակատունն՝ զոր տարիներ լսած էիր անոր դօղանջիւնն՝ թաւալազուր կը ջախջախի:

Կէս օր կը հնչէ արևն շեշտակի կը ցոլայ:

Ինչ որ պէտք էիր ուսանիլ՝ աւելին ուսար. լարէ արդ զսպանակդ, ո՛վ դու, ճօճանակդ պէտք չ'է հանգչի մինչև երեկոյ՝ երբ Ահուանին ձեռքն գայ վերստին լարել զայն՝ դէպ ի երկրորդ կեանքի մը համար:

Լարէ՛ զսպանակդ, երկար ժամեր պէտք են դառնալ մինչև երեկոյ աշխատութեան: Եւ անկից վերջ ալ, ծերութեան մէջ, անխռով լուութեամբ պէտք է ճօճէ՛ վաստակոցդ փոխարէն՝ խաղաղ հանգստութիւն մը նուիրելով քեզ:

Աւա՛ղ. ամբողջ զանգուածդ սարսեցաւ: Սլաքէ՛ տակաւին բուն երիտասարդութեան վրայ՝ ճօճանակիդ շարժումներն անսովոր խանգարեցաւ, ջախջախեցաւ. ամբողջ շէնքդ ի դուր կը տարուբերի...

Եւ ահա Յաւիտենականին մատն, որ կը կասեցնէ զայն շարժելէ. այն մատն՝ որ իրեն աղօթքին համար իսկ հաւատացեալն զարթուցանող հսկայ շէնքն՝ քանդ ի քանդ գլորելու հաճոյքն ունեցաւ:

*

Եւ յաւիտենական քաղաքն՝ իւր հոյակապ եկեղեցիներով անուանի՝ հալածած, վտարած Աստուածներ ու Աստուածուհիներ, կործանած մեհաններ ու տաճարներ՝ Ամենահզօրն, Ամենախոնարհին՝ ամենաբարձր, ամենահպարտ պալատներ կանգնած՝ ուր հանճարներ կերտած, նկարած են՝ իրենց անմահութեան համար՝ Անմահին բնակարան ստեղծած, ուր մրմունջներ բարձրագոյն երգէհոններով կ'ուսաննայեն, ուր Անմահին հաւատալու համար՝ մահկանացուաց գործերն կը բաւեն, երբ Աստուած մը Ռաֆայէլի, Միքէլ Անճէլոյի վրձիններուն, գրիչներուն ներքե կը ցու-